

2. Haruveiðan í Føroyum og hvussu hon er skipað

Tekstur lisin upp í útvarpssendingini “Góðan Morgun Føroyar”
Mánamorgun 14. november
Skrivað hefur Eyðfinn Magnussen, Fróðskaparsetur Føroya

Seinasta a mánamorgun hoyrdu vit eitt sindur um føroysku haruna, sum upprunaliga varð innflutt til Føroya frá einum norskum øki í Oslofjørðinum, ið nevnist Kragerø. Hetta var í 1855. Harurnar vuku skjótt í tali, og vórðu síðan fluttar til hinar oyggjarnar. Nøkur ár eftir at haran var innflutt, fóru menn at skjóta harur, og hefur hetta síðani verið fastur siður í Føroyum í meir enn háltannhundrað ár.

Haruveiðan í Føroyum er skipað sambært løgtingslóg nr. 128 frá 25. oktober 1988 um haruveiðu. Lógin er sera stutt; einans tvær greinar, umframt sektarmøguleikar og gildiskomu. Í grein eitt verður ásett, at loyvt er at skjóta haru í tíðini 2. november til 31. desember, báðar dagar viðroknaðar. Stykki tvey og trý í hesi greinini umrøða møguleikan at friða. Í grein 2 verður sagt, at haruveiðan má bert fara fram í dagsljósi gerandisdagar, og loyvt er bert at nýta høglbyrsu. Annars eru ongar bindingar í lógini, og tað er sostatt frítt hjá harumonnum at skjóta í tí hagaparti, har teir antin hava fingið ella keypt sær rættindi.

Vanligt er, at haruhagar verða seldir, nakað áðrenn harutíðin byrjar. Sum oftast fyri eitt ár í senn, men tað kemur eisini fyri, at hagarnir verða seldir fyri fleiri ár. Eisini er vanligt, at fjallmenn sleppa at skjóta hjá bóndanum, har teir ganga á fjall.

Veiðutíðin

Í dag er sum sagt loyvt at skjóta haru í Føroyum í tíðarskeiðinum 2. november til 31. desember, einar 60 dagar um árið, men soleiðis hefur ikki altíð verið. Fyrsta lógarásetingin um haruskjóting í Føroyum er frá 1881. Tá var loyvt at skjóta harur í tilsamans 136 dagar um árið: Byrjað varð longu 1. oktober, og skotið var fram til 14. februar. Hetta munnu teir hava hildið verið ov nógv, og í 1928 varð veiðitíðin stytta til 91 dagar; frá 1. november til 31. januar.

Í 1945 varð lógin aftur broytt, so skjótast kundi 60 dagar um árið, frá 1. november til 31. desember, og er hetta stórt sæð tað, sum hefur verið galdandi síðani. At veiðitíðin í 1945 varð stytta, hefur uttan iva verið fyri at verja harustovnin. Ein eldri harumaður, sum eg havi tosa við, segði mær, at hann, í sínum ungu døgum, hevði skotið harur saman við eldri monnum, sum eisini høvdu skotið, í teirri tíðini, tá tað var loyvt at skjóta haru heilt fram til 31. januar. Hesir menn høvdu sagt honum, at fleiri av harunum, sum tá vórðu skotnar í januar mánað, høvdu ungar í búkinum, og at hetta skuldi vera grundin til, at veiðitíðin varð stytta til tað, sum vit kenna í dag, t.v.s. til 31. desember. Hetta er væl hugsandi, tí haran leggur sína fyrstu løgu longu í februar- mars mánað. Haran gongur kviðin í einar 7 vikur, og tí áttu allar tær kviðnu harurnar at havt fostur í sær í januar mánað. Tað er tí uttan iva rætt, sum teir gomlu harumenninir hava sagt.

Sum longu sagt, so hefur tað síðani 1945 verið loyvt at skjóta haru einar 60 dagar um árið, men tað hava tó verið tíðarskeið við smærri broytingum. Í 1969 kundu teir einans skjóta 30 dagar um árið; frá 3. november til 3. desember, men hetta stutta tíðarskeiðið var longu langt aftur árið eftir, tá skjótast kundi fram til 20. desember. Í 1972 varð tíðarskeiðið aftur longt, so tað var frá 3. november til 31. desember, men í eini lógarbroyting, sum var gjørd í 1988, var veiðitíðin longd við einum degi, so veiðitíðin í staðin fyri at byrja 3. november, nú skuldi byrja 2. november. Hví hetta varð gjørd, er óvíst. Lógin er undirskrivað av Jógvani Djurhuus, sum tá var landsstýrismaður. Sjálvur heldur Jógvan, at talan helst man hava verið um ein skrivifeil í lógartekstinum.

Hetta var eitt sindur um hvussu haruveiðan er skipað í Føroyum og hvussu veiðitíðin er broytt gjøgnum ári. Næsta mánamorgun skulu vit hoyra eitt sindur um hvussu nógv harur verða skotnar í Føroyum og hvønn samfelagsligan týðning hetta hefur.